

Znalecké posudky jako důkaz v trestním řízení neboli "Nesoudí soudy, ale znalci"

Václav Peričevič

Doktor Otakar Motejl, tehdejší ombudsman, v roce 2007 konstatoval, že „Soudní znalci ničí lidské životy.“

O čtyři roky později, tedy v roce 2011, doktor Vaněk dodal jako glosu k vyjádření doktora Motejla repliku: „Pane doktore, děkuji Vám za Vaše slova. Situace se bohužel nijak nezlepšila, ale snad se blýská na lepší časy.“

A já bych dnes 7. 9. 2020, o dalších 9 let později, konstatoval: „Je to horší, než jsme doufali.“

Tímto smutným, leč velmi trefným konstatováním, bych chtěl zahájit tento svůj příspěvek. Je fenoménem nejen trestního řízení, že se znalecký posudek v podstatě pořizuje na cokoliv a mnohdy vzniká dojem, že soudci bez znaleckého posudku takřka nic nerozhodnou a závěry znaleckých posudků se doslova zaklínají.

Přitom z řady kauz, které Spolek Šalamoun monitoruje, jsme svědky naprosto zásadních omylů znalců, které následně vedou k odsouzení.

Namátkou:

1) Případ baletního mistra, který byl obviněn ze znásilnění. Znalecký posudek uváděl, že oběti utrpěly posttraumatickou poruchu z prožitého znásilnění. Následně se ukázalo, že tzv. oběti si vše dopředu naplánovaly a vymyslely.

2) Kauza Toman proti znalci Štrausovi, kdy se vzbouřila dokonce část jiných znalců. P. Toman byl odsouzen za vraždu a až následně bylo zjištěno, že znalec zásadně pochybil.

3) Případ Kněze Kuzsaje, který byl odsouzen za zneužívání tehdy 16 letého ministranta, když se po 8 letech prokázalo, že původní znalecký posudek a stěžejní pilíř je zcela vadný, vycházející z technik, které nemají v seriózní psychologické diagnostice žádné místo. Po 8 letech byl farář zproštěn.

Mohl bych popisováním takových případů strávit ne hodiny, ale dny.

Výběr znalců

Chci však upozornit na další zásadní problematiku, a tou je, podle jakého klíče jsou znalci vybíráni (samozřejmě mimo odbornosti). Odpověď je velmi krátká a

jednoduchá - podle žádného! Je jen a jen na vůli OČTŘ, které znalce si vybere v daném odvětví. Neexistují žádné generátory a ani rotátory. Je to obrovský prostor pro klientelismus, osobní vazby a možná i korupci.

Nastávají tím zcela paradoxní situace. Jako příklad uvedu tu v Ostravě, kde v jednom oboru a v jednom odvětví jsou 2 znalci. Jeden udělá za rok cca 20 posudků a druhý přes 470 posudků.

Samozřejmě je zásadní otázkou, proč zejména ostravská policie tak preferuje jednoho znalce oproti druhému. Jedna z odpovědí je vcelku jednoduchá a platí pro celou republiku – jak jeden ze znalců konstatoval, patrně platí malou provizi za zadání znaleckého posudku a tudíž není tolik, oproti druhým, vytěžován.

Ale i další z odpovědí rozhodně není složitá. Tím, jak má Spolek Šalamoun obrovský záběr kauz, vidíme u soudů, že se ve zcela různých případech mění obžalovaní, státní zástupci a advokáti, jen znalci zůstávají totožní. I soudci si totiž vybírají znalce "prověřené", kteří jim nedělají problémy a tak nějak vycházejí vstříc.

Celý tento systém je zcela netransparentní, plný oprávněných pochybností a vzbuzující absolutní nedůvěru.

Vysvětlím proč...

V souvislosti s kauzou Petra Kramného se Spolek Šalamoun zabýval intenzivně duchem tohoto případu, a to ostravským soudním lékařem MUDr. Igorem Dvořáčkem, nikoliv z nějaké osobní animozity, ale proto, že je to zcela nejpilnější znalec v odvětví soudního lékařství v celé České republice.

MUDr. Dvořáček pracoval jako přednosta ústavu soudního lékařství ve FN v Ostravě. K tomu na zkrácený úvazek učil na Ostravské univerzitě, byl členem řady statutárních orgánů vlastních společností a po splnění těchto všech povinností i znalcem v odvětví soudního lékařství.

Tedy po nepochybně náročném pracovním vytížení, podnikatelských a soukromých aktivitách atd., vykonával (nejspíš po večerech) činnost znalce. Celý problém tohoto znalce je v počtu takto vyhotovených znaleckých posudků. Dokázal jich vyrobit více jak 477 za rok.

Spolek tedy počítal 8 hodinovou pracovní dobu, přednáškovou činnost a další úvazky a zjistil, že aby znalec mohl na VPP zpracovat takové množství znaleckých posudků, musel by mít den v Ostravě nejméně 25 hodin a to včetně sobot a nedělí. MUDr. Dvořáček by za celý rok nemohl ani jednu minutu spát, protože kdyby vytížen výrobou znaleckých posudků i na pár hodin denně usnul, celá rovnice se nám zcela zhroutí.

Samozřejmě primárním efektem takového množství znaleckých posudků je efekt finanční. Je jistě sen drtivé většiny občanů ČR mít vedlejší pracovní poměr s příjmem cca 400.000 Kč / měsíčně. A asi nemusím dodávat, že se jedná o státní peníze, tedy je placen z našich daní.

Věrohodost znaleckých posudků

Přímo s počtem znaleckých posudků samozřejmě souvisí i otázka jejich kvality. Modelový příklad je právě opět MUDr. Dvořáček, kdy se na Spolek obrátil muž poškozený jeho činností. Doporučili jsme mu jiný znalecký ústav mimo Moravskoslezský kraj. Následně vyšlo najevo, že posudek MUDr. Dvořáčka vykazuje zcela fátální vady v tom, že si bez prohlédnutí rentgenového snímku dovolil konstatovat zlomenou čelist, která ve skutečnosti zlomena nebyla. Je to takový učebnicový příklad, protože kdyby si dotyčný neoslovil jiný znalecký ústav, nepochybně by byl dnes odsouzen za zlomení čelisti jiné osobě, ke které ale samozřejmě nikdy nedošlo.

Někteří znalci jsou schopni dokonce zajít tak daleko, že ve svém posudku uvádějí, že s dotyčnou byl proveden důkladný pohovor, kdy jí do psychiatrické nemocnice eskortovaly orgány P ČR. Celý problém je v tom, že v době zadání tohoto posudku byla dotyčná již rok po smrti.

Doslova legendární jsou posudky znalce Hynka, který osoby vůbec nevyšetřoval a rovnou stanovoval diagnózy.

Se šíří záběru Spolku Šalamoun se k nám dostávají znalecké posudky určené pro různé kauzy a různé soudy. Když si některé srovnáte vedle sebe, zjistíte, že jsou v 80 % copy / paste...

Takovým typickým učebnicovým příkladem je docent Kloubek, kdy jeho posudky jsou obsahově z 85 % totožné a ještě se nechává mezi svými kolegy slyšet:

„Já u soudu jezdím slalom.“

„Já u soudu nelžu, jen jim neříkám celou pravdu.“

Když jsme u docenta Kloubka, nelze nezmínit velké téma, kterým se nejen Spolek Šalamoun poslední roky zabývá, a tím jsou posudky týkající se metody pachové identifikace (dále jen MPI).

Spolek byl již v roce 2018 spoluautor výzvy ohledně nepoužívání MPI jako důkazu v trestním řízení. Byl autorem řady příspěvů k Ústavnímu soudu nejen s poukázáním na nevěrohodnost celé MPI, ale i s poukázáním na řadu dalších skutečností, které jak obecným soudům, tak soudu Ústavnímu nejsou vůbec známé

Uvedu příklady, proč je důležité o MPI hovořit a zajistit změny v přístupu P ČR a soudů:

1) Případ pana B., který byl obviněn na základě jeho nalezených pachových stop na místě činu po přepadení pošty. Trestní stíhání bylo následně zastaveno, protože vyšlo najevo, že v době přepadení a dávno před ním byl pan B. ve výkonu trestu, který neopustil.

2) Případ pana Šnajdra, který byl odsouzen na 10 let za únos a stěžejním důkazem byla pachová stopa. Po roce propuštěn a nyní osvobozen, protože vyšlo najevo, že ve vozidle, kde měla být nalezena pachová stopa unesené, tato nikdy neseděla!

Pro plné pochopení, tak, jak byla MPI prováděna, jako neopakovatelný úkon a zejména jako důkaz zcela nepřezkoumatelný, byl stěžejní problém v tom, že to neprobíhalo ověřením tzv. "double blind" neboli dvojí kontrolou, ale zcela laicky. Tedy pokud pes vnořil svůj čenich do pachové konzervy, tuto tím znehodnotil a nebylo tak možné ověření dalším psem. A bohužel ani žádný předpis toto nepožadoval. Jestliže dle výsledků vědecké práce, speciálně vycvičení psi Policie ČR cca v 50 % chybují, pak při pověstném "hodu korunou" máte 50% šanci, že budete označeni jako pachatelé.

Před několika týdny skutečně rozhodoval Nejvyšší soud v rámci dovolání o případu "Kauza Skalický-Zezula", kde je MPI naprosto stěžejním důkazem a druhým důkazem je, že obžalovaní jsou dva a pachatelé byli také dva (bez jakékoliv ironie).

Nejvyšší soud konstatoval, že je skutečně mírně problematické, že se našla pachová stopa na madlech, kterých se dle výpovědí svědků události, odsouzený vůbec nedotkl, ale to ještě nesvědčí o nevěrohodnosti celé MPI.

Nejvyšší soud, ač mu vůbec nepřísluší hodnotit vědecké, odborné a dokonce znalecké závěry konstatuje, že je prostě absurdní, že by se to dělalo celé roky špatně....

Závěr

Jak jsem zmínil, dle ustálené judikatury soudy nejsou oprávněné hodnotit odborné znalecké závěry a doslova se posudky zaklínají a věří v naprostou neomylnost znalce.

V řadě případů, které Spolek Šalamoum monitoruje dochází tak k zásadně protikladným posudkům, že i lacké soudy se v tom velmi těžko orientují.

Následky jsou pak zcela katastrofální, jelikož dochází k odsouzení nevinných, kdy:

- v lepším případě se na pochybení přijde dříve než je vynesena rozsudek;
- v horším případě za kratší dobu než je vyměřený trest a odsouzený je propuštěn;

- a v tom nejhorším případě mnoho lidí ví, že došlo k selhání znalce a následně soudce, ale není žádná možnost či vůle, jak situaci zvrátit či napravit.

Uzavřel bych konstatováními:

Soudy by získaly více informací, kdyby zadaly znalecký posudek spíše zkušenému astrologovi než špatnému nebo nepříliš zkušenému znalci.

Vítejte v právním státě.

- KONEC -